

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ У ПОРЯДКУ СПРОЩЕНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Починаючи з 15 грудня 2017 року, набув чинності Закон України від «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» 03.10.2017 року № 2147-VIII, що призвело до застосування трьох оновлених процесуальних кодексів, включаючи Цивільний процесуальний кодекс України. Цивільний процесуальний кодекс, як й інші процесуальні кодекси, містили чимало помітних нових процесуальних інструментів та правил. Однією з таких новацій було здійснення цивільного судочинства за правилами спрощеного позовного провадження.

Метою такого порядку є прискорення розгляду та винесення судових рішень у цивільних справах, а також полегшення роботи суддів, які подекуди переобтяжені обсягом справ, які знаходяться на їх розгляді. Але аналізуючи положення Цивільного процесуального законодавства, можемо сказати, що окремі норми, які становлять цю правову систему, ще потребують подальшого вивчення та подальшого вдосконалення.

Запровадження спрощеного позовного провадження стало важливим кроком для підвищення ефективності цивільного судочинства, проте законодавче регулювання цього нововведення не є на достатньо високому рівні, внаслідок чого в судовій практиці виникає неоднозначне застосування відповідних процесуальних норм і неможливість виконання завдань цивільного судочинства.

Спеціальними ознаками, що відрізняють спрощене позовне провадження від загального позовного провадження, є такі: скорочені строки розгляду; відсутність стадії підготовчого провадження; розгляд справи, за загальним правилом, у порядку письмового провадження, тобто без повідомлення (виклику) сторін; відсутність судових дебатов; неможливість розгляду зустрічного позову; обмежена можливість касаційного оскарження справ, які розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження.

Так, згідно із ч. 1 ст. 274 ЦПК у порядку спрощеного позовного провадження розглядаються: малозначні справи (ч. 6 ст. 19 ЦПК);

справи, що виникають з трудових відносин; справи про надання судом дозволу на тимчасовий виїзд дитини за межі України тому з батьків, хто проживає окремо від дитини, у якого відсутня заборгованість зі сплати аліментів та якому відмовлено другим із батьків у наданні нотаріально посвідченої згоди на такий виїзд. За таких обставин цілком імовірно, що суд повинен буде розглядати ці категорії справ лише у спрощеному порядку.

Справи з позовною вартістю до ста розмірів прожиткового мінімуму зазвичай вважаються малозначними, але суд може також віднести до цієї категорії інші справи, які він вважає неважкими. З аналізу законодавчих положень ЦПК України вбачається наявність колізії процесуальної норми. Зокрема, ч. 4 ст. 19 ЦПК України встановлює спрощену процедуру для розгляду окремих категорій справ, включаючи ті, що потребують швидкого вирішення.

Між тим ч. 2 ст. 274 ЦПК України передбачено, що в порядку спрощеного позовного провадження може розглядатися будь-яка інша справа, віднесена до юрисдикції суду, крім випадків, зазначених у ч. 4 цієї статті. Тобто в порядку спрощеного позовного провадження можуть розглядатися й такі справи, для яких прискорений розгляд не є пріоритетним, що суперечить меті запровадження такої форми провадження.

Під час вирішення питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження за наявності відповідного клопотання позивача суд обов'язково враховує: ціну позову; значення справи для сторін; обраний позивачем спосіб захисту; категорію і складність справи; обсяг і характер доказів у справі, в тому числі чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо; кількість сторін та інших учасників справи; чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес; думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження.

Справи, в яких ціна позову від ста до п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, можуть, але не повинні розглядатися в порядку спрощеного позовного провадження.

Усі інші критерії є оцінними поняттями, і законодавець надає суду можливість самостійно визначати їх у конкретній справі.

Таким чином, спрощене провадження має похідний характер від позовного провадження і передбачає наближення процесуальної форми до більш простої; більший рівень доступності судового розгляду в порівнянні зі звичайною формою захисту, обмеження або специфічна дія принципів цивільного судочинства, прискорений характер спрощеного провадження, що є наслідком впливу інших особливостей.